

**Шведский опыт организации и функционирования
учебных кружков для взрослых**

Аннотация. В статье анализируются предпосылки появления учебных кружков как формы неформального образования взрослых в Швеции; исследуются особенности их организации и функционирования; определяются потенциальные возможности учебных кружков для реализации непрерывного образования.

Ключевые слова: непрерывное образование, неформальное образование взрослых, учебный кружок, развитие личности взрослого человека

Olena Ogienko

**The Swedish experience of the organising and operating
study circles for adults**

Summary. In the article preconditions of occurrence of study circles as forms of non-formal adult education in Sweden are analyzed; features of their organisation and functioning are investigated; potential possibilities of study circles for realisation of lifelong learning of adults are defined.

Keywords: lifelong learning, non-formal adult education, study circle for adult people, personal development of adult people.

УДК: 371.261

**Тамара Поясок
м. Кременчук**

**ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКТС ЯК УМОВА ІНТЕГРАЦІЇ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ**

Одним з найбільш вагомих проявів глобалізації в галузі вищої освіти є формування єдиного освітнього простору, в основі якого знаходиться Болонський процес, який став провідною лінією розвитку вищої освіти в Європі, побудованої на ряді обов'язкових принципів. Самоізоляція України від цього процесу неможлива, тому що це може викликати значне відставання в галузі вищої

освіти. Приєднання нашої країни до Болонської декларації підтвердило готовність до відповідальної, якісної і структурної перебудови національної системи вищої освіти в контексті глобалізації і європейської інтеграції, кінцевою метою якої є створення єдиного відкритого освітнього простору, в якому сім'я, школа, суспільні і державні структури об'єднали свої зусилля в досягненні якості освіти.

Модернізація української вищої освіти спрямована на активізацію людських ресурсів. Адже, згідно з розрахунками Е.Денісона, інвестиції в людський капітал дають віддачу в 5-6 разів більше, ніж вкладення в матеріальне виробництво [1]. Вища освіта – важливий чинник мобільності на ринку праці, оскільки формує пропозицію праці, її структуру. Чим більш гнучка пропозиція, тим вона краще підходить під попит, тим краще для економіки в цілому, її галузевої структури і для окремих людей. Для цього важливо, щоб освіта була співвідотною і прозорою, чому сприяє створення Європейського простору вищої освіти, що „передбачає побудову ступеневої і багаторівневої системи кредитів Європейської кредитно-трансферної системи (ЕКТС) і Додатку до диплома Європейського зразка, Національної рамки кваліфікацій і системи забезпечення якості вищої освіти, покращення мобільності студентів і викладачів [2, с. 7].

Таким чином, згідно вимог Болонської декларації, в освітньому полі необхідно здійснити ряд заходів, найважливіший з яких – впровадження європейської кредитної трансферної системи (ЕКТС), що розглядається як засіб підвищення мобільності студентів при переході з однієї навчальної програми на іншу. „ЕКТС забезпечує інструментом, щоб гарантувати прозорість, збудувати мости між навчальними закладами і розширити можливості вибору для студентів. Система сприяє полегшенню визнання навчальних досягнень студентів закладами через використання загальнозрозумілої системи оцінювання – кредити і оцінки, а також забезпечує засобами для інтерпретації національних систем вищої освіти” [3, с. 17].

Кредитна трансферна система – це умовна одиниця виміру навчального навантаження і оцінки його засвоєння студентом. Конкретна сутність ЕКТС полягає, насамперед, у визначенні та впровадженні в освітню практику національних вищих навчальних закладів таких основних понять як кредит, залікова одиниця, модульна система оцінок за багатобальними шкалами.

„ЕКТС – це орієнтована на особу, яка навчається, система накопичення трансферу кредитів, що ґрунтується на прозорості результатів навчання і навчального процесу. Її мета – сприяти плануванню, оцінюванню, визнанню та підтвердженню кваліфікацій і навчальних модулів, а також допомагати мобільності студентів” [2, с. 16]. Саме тому наказом МОН України з 2009/2010 навчального року у вищих навчальних закладах України впроваджується європейська кредитно-трансферна система [4]. Нововведення впроваджується відповідно до вимог Довідника користувача ЕКТС, затвердженого Європейською комісією 6 лютого 2009 року [2].

У Дніпропетровському університеті економіки та права, в якості експерименту, за системою ЕКТС працюють вже 4 роки. Тому метою даної роботи є поширення набутого досвіду щодо практичного впровадження європейської кредитно-трансферної системи в навчальний процес.

Із урахуванням загальноєвропейських стандартів, визначених системою залікових кредитів, нами було розроблено і впроваджено Положення про поточний та підсумковий контроль знань студентів, що сприяло пристосуванню існуючої системи контролю знань до загальноєвропейських вимог. Це Положення розкриває основні принципи проведення поточного та підсумкового контролю знань студентів як бакалаврського, так і магістерського рівня, а також переведення показників академічної успішності студентів у шкалу ЕКТС. Його впровадження сприяло вирішенню комплексу завдань:

- підвищення мотивації студентів до систематичної активної роботи протягом навчального року з метою отримання стійких та глибоких знань, умінь та навичок;
- постійна систематизація знань, отриманих кожним студентом;
- подолання елементів суб’єктивізму при оцінюванні знань;
- забезпечення відкритості контролю;
- недопущення розбіжності між завданнями, що виносяться для контролю, і програмою дисципліни.

Ми застосовуємо кредитно-модульну систему оцінювання знань студентів, яка відповідає основним вимогам Болонської декларації. Об’єктом оцінювання знань, умінь та навичок студентів є ступінь оволодіння програмним матеріалом з

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

дисципліни на підставі результатів поточного модульного контролю (ПМК) та підсумкового контролю знань.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною рейтинговою шкалою. З нормативних дисциплін, де оцінювання рівня знань студентів, в основному, проводиться на основі результатів поточного контролю та іспиту, завдання поточного контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 60 балів з виділенням з них 10 балів на оцінювання роботи студентів на лекціях. Завдання, що виносяться на іспит, оцінюються від 0 до 40 балів (Табл. 1).

З вибірових навчальних дисциплін, де оцінка рівня знань студентів здійснюється на підставі поточного модульного контролю, оцінка знаходиться в діапазоні від 0 до 100 балів з виділенням з них 10 балів на оцінювання роботи на лекціях.

Таблиця 1

Визначення загальної оцінки знань студентів (у балах)

Результат складання іспиту	Робота на практичних заняттях	Робота на лекціях	Підсумок
Блок А	Блок В	Блок С	
40	50	10	100
Шкала: 35-40 б. – „відмінно” 28-34 б. – „добре” 20-27 б. – „задовільно” 0-19 б. – „незадовільно”	Шкала розробляється кафедрою	Шкала: 75% - 10 б. 60% - 5б.	Переведення: Загальна кількість набраних балів за всіма показниками блоків А, В та С підсумовується, і отримана сума балів переводиться у загальну оцінку від А до F згідно зі шкалою переведення (табл. 2)

З метою ефективної організації поточного контролю на початку семестру викладачі пояснюють студентам, як буде здійснюватися поточний контроль знань і надають можливість ознайомитися з орієнтовним переліком змістових елементів поточного модульного контролю згідно з робочою навчальною програмою. Викладачі також чітко визначають, в яких джерелах студенти можуть знайти відповіді на контрольні питання.

При організації поточного модульного контролю кафедри самостійно розподіляють загальну кількість балів, за якими оцінюється вся поточна робота, між відповідними об'єктами контролю; визначають форми проведення контрольних заходів, критерії їх оцінки, форму та терміни проведення кожного ПМК. За рішенням кафедри студентам, які брали участь у позанавчальній науковій роботі, можуть присуджуватись додаткові бали за результатами поточного контролю, але при цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати 60 балів (при підсумковому контролі у формі іспиту) або 100 балів (при поточному модульному контролі).

При оцінці модульних (контрольних) завдань враховується як рівень теоретичних знань, так і практичних навичок, які набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль може проводитись у формі тестування; відповідей на теоретичні питання; розв'язання практичних завдань; виконання індивідуальних завдань; розв'язання виробничих ситуацій тощо.

Підсумковий семестровий контроль знань студентів з дисциплін, з яких не передбачено іспит, проводиться як сумарне оцінювання за результатами всіх ПМК, проведених протягом семестру. Оцінка знань студентів з навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якої є іспит, здійснюється на основі результатів поточного (ПМК) і підсумкового контролю знань (іспиту). Якщо за результатами роботи на практичних (семінарських, лабораторних) заняттях (включаючи ПМК) студент отримав менше за балів, він не допускається до іспиту). Умовами отримання загальної позитивної оцінки за семестр є отримання не менше ніж 20 балів за результатами іспиту.

Поточне та підсумкове оцінювання знань студентів проводиться за 100-бальною рейтинговою шкалою, яка переводиться до шкали ЕСТС (табл. 2).

Студенти, які за результатами підсумкового контролю в семестрі отримали оцінки В, D, FX, мають право перескладання з метою одержати більш високий бал, але тільки на один ступінь вище отриманої оцінки. Дозволяється тільки одна спроба підвищення оцінки з певної дисципліни, а якщо вона була невдалою, то попередня оцінка залишається остаточною.

Ліквідація академічної заборгованості передбачає, що студент обов'язково набирає таку суму балів, яка дає право на позначку про складання всіх видів ПМК протягом семестру або на

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

складання іспиту. При цьому вона повинна відбуватися не шляхом перевірки знань студента з окремих тем, а за модульним принципом.

Таблиця 2

**Відповідність оцінювання успішності за шкалою ЕСТС,
100-бальної рейтингової та чотирибальної шкали**

Шкала ЕСТС	Рейтингова шкала	Чотирибальна шкала	Примітки
A	90-100	5 (відмінно)	
B	80-89	4 (добре)	Дозволяється перескладати на більш високу оцінку (A)
C	70-79	4 (добре)	Перескладання на більш високу оцінку не дозволяється
D	60-69	3 (задовільно)	Дозволяється перескладати на більш високу оцінку, але не вище C
E	50-59	3 (задовільно)	Перескладання на більш високу оцінку не дозволяється
FX	30-49	2 (незадовіл.)	Дозволяється перескладати на більш високу оцінку, але не вище E
F	0-29	2 (незадовіл.)	Обов'язкове повторне вивчення дисципліни

Таким чином, застосування кредитної системи замість традиційної залікової більш ефективно і більш об'єктивно забезпечує оцінковий облік багатогранної освітньої і наукової діяльності студента. Система кредитів надає можливість виявити ступінь і якість виконання навчальної програми за окремою дисципліною, незалежно від того, в якому вищому навчальному закладі навчається студент. Кредитна трансферна система дозволяє не лише вимірювати трудомісткість навчальної програми за окремою дисципліною, але і ступінь засвоєння кожним студентом навчальних дисциплін протягом академічного семестру чи року і протягом всього періоду навчання у ВНЗ. Впровадження в навчальний процес кредитно-модульної рейтингової системи

здатне суттєво підвищити рівень і якість роботи студентів, стимулювати у них потребу отримати вищу освіту на рівні світових стандартів, які дозволяють чітко презентувати вітчизняного фахівця на міжнародному ринку праці.

Питаннями окремих досліджень є вивчення механізму організації повторного вивчення студентами дисципліни та проходження повторного навчання як на методичному, так і на правовому рівні.

Література

1. Денисон Э. Исследование различий в темпах экономического роста. / Э. Денисон. – М., 1971. – 245 с.
2. Довідник користувача європейської кредитно-трансферної системи (ЕКТС) / Упоряд.: Фініков Т.В. [та ін.]; за ред. І.О. Вакарчука. – К.: Україна, 2009. – 160 с.
3. Модернізація вищої освіти і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / Уклад. М.Ф. Степко, Я.Я. Болубаш, К.М. Левківський, Ю.В. Сухарніков; відп ред. М.Ф. Степко. – К., 2004. – 24 с.
4. Про запровадження у вищих навчальних закладах Європейської кредитно-трансферної системи / Наказ МОН від 16.10.2009 р., № 943 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <www.mon.gov.ua>. – Загол з екр. – Мова укр.

Тамара Поясок

Внедрение ЕКТС как условие интеграции Украины в Европейское образовательное пространство

В статье автор рассматривает проблему внедрения ЕКТС в учебный процесс украинской высшей школы; даёт конкретные рекомендации по организации контроля знаний студентов в условиях внедрения Европейской кредитно-трансферной системы и приспособления национальной шкалы оценивания знаний к ЕКТС.

Ключевые слова: ЕКТС, поточный модульный контроль знаний; шкалы оценки успеваемости.

Tamara Poyasok

The Implementation of the ECTS as a Condition of the Integration of Ukraine into the European Sphere

In the article the author considers the problem of the

implementation of the ECTS in the studying process of the Ukrainian High School. The author gives the useful recommendations on organizing the control of the students' knowledge in condition of the implementation of the European Credit- Transfer System. Also the author proposes the comparing of the national estimation scale with the ECTS.

Key words: ECTS, the resent module examination, scales of the studying estimation.

УДК 370.174

**Ірина Сагун,
м. Черкаси**

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЛЮДЕЙ ТРЕТЬОГО ВІКУ

У сучасному світі знання змінюються швидше, ніж змінюються покоління. І хоч знання стають дедалі доступнішими, здатність приймати рішення, діяти на базі отриманих знань виявляється часто проблемною. Звідси, виникнення потреби у навчанні впродовж усього життя та суттєве вдосконалення процесу освіти дорослих не може визначатися лише об'єктивно біологічними (вік людини) процесами. Головним чином це має бути пов'язане з соціальними процесами, характерними для будь-якої особистості людського соціуму.

Високий рівень і систематичність освіти впродовж життя необхідні не лише людям з певною, вже набутою, освітою і стабільним соціальним статусом у суспільстві, а й тим, кого зараховують до так званих кризових, маргінальних груп.

Дослідження, проведені в різних країнах світу за останнє десятиріччя, констатують проблему глобального старіння населення. Сьогодні у світі близько 600 мільйонів людей старших 60 років, а до 2050 року їх буде близько 2 мільярдів, щомісяця понад мільйон жителів планети переступають поріг свого 60-річчя, сьогодні кожному десятому жителю нашої планети за 60 років.

В Україні склалася досить тривожна тенденція зі зростанням кількості людей похилого віку. У нашій країні у 2007 р. кількість людей пенсійного віку досягла 23, 9%, або понад 11 млн. осіб, і за рейтингом старіння (частиною населення старшою 65 років) Україна займає 11 місце у світі, а в 2025-му